

A woman with dark hair styled in a vintage fashion, wearing a teal off-the-shoulder dress with a ruffled bodice and a full skirt. She is also wearing a matching teal headband, a multi-strand pearl necklace, and long white gloves. She is standing in a boutique window with large mirrors in the background. The text 'Könönen, Kruununhaan' is overlaid on the image in a large, white, serif font.

Könönen, Kruununhaan

Jaana Rinne
Kuvat Jaakko Lukumaa

Coco Chanel

Näyteikkunan kolme karkinväristä mekkoa kuiskii lupauksia juhlista ja pitkistä katseista. Lupausten takuunainen elää niin kuin opettaa: Arja Könösen maailmassa haaveet toteutuvat ja rumasta ankanpoikasesta kuoriutuu joutsen.

- Carla on monissa asioissa parempi kuin mies, Arja sanoo.

P

Könönen – vähän kuin Chanel, mutta könösempi. Muotihuoneiden valtiattaria yhdistää ainakin yhtä vimmattu kauneudenkaipuu.

Pohjoiskarjalaisen savolaisviännön rytmi on eteläitalialainen. Suomalaisen vintagen alkuäiti **Arja Könönen** saattaa pukeutua pieniin pitsihansikkaisiin ja vastustaa feministejä, mutta itseään hän ei ota hirveän vakavasti. Vain tyyli on kuolemanvakava juttu. Köyhänkin perusoikeus.

– Kun perustin yritykseni, Play It Again Samin, kaksikymmentäkolme vuotta sitten, minua ei tuntenut kukaan. Minulla ei ollut aviomiehen rahoja eikä seurapiirirouvan statusta. Olin nobody.

Nyt hän on Helsingin Kruununhaan elävä maamerkki – naisen ja putiikin kokonaistaideteos, jonka rakennusaineet kerättiin pitkällä matkalla Lieksasta, Los Angelesin ja Perugian kautta perille. Ensin hänet löysivät elokuvantekijät ja marginaaliväki, sitten herkkimät trendinenät.

Ja nykyäänhän *old fashionia* rakastaa ihan jokainen.

Leikitään hienoa naista

Nobody syntyi Joensuussa 56 vuotta sitten. Kun Arja oli kolme ja veli yksi vuotta, äiti otti lapset kainaloonsa ja palasi oman äitinsä luo Lieksaan.

– Isästä ei paljoa puhuttu, mutta sen äiti kertoi, että hänen lähtemiseensä liittyi mustasukkaisuutta ja väkivallan uhkaa.

Yksinuoltajaäiti elätti perheensä 1950-luvun Lieksassa kotiampelijana. Hän teki hienoilta rouville vaatteita. Polvenkoruinen pikku Arja muistaa istuneensa *Burda*-lehtien ympäröimänä.

Kyllä tiedettiin, että Könösen perhe sai sosiaaliavustusta. ”Ämmä vaan turpamaalissa kulukoo ja kunnasta puita tuuvaan”, Lieksassa juoruttiin.

Nöyryytystä ei näytetty. Pukeutuminen oli eleganttia ja käytös moitteetonta.

– Muistan yhä saksien äänen, joka syntyi äidin leikatessa kangasta puolattialla.

Taloudellisessa ahdingossa äiti siirsi Arjan mummon hoiviin maalle. Arja meni nylon-

mekossa navettaan ja leikki itsekseen pelloilla – aina prinsessaleikkejä. Mummo sanoi, että se, joka on aina hieno, ei ole varsin hieno milloinkaan. Mielikuvitusmaailman kauneus oli kuitenkin kaikki, mitä tytöllä oli.

– Mummolan ainoat kauniit esineet olivat hopeiset kermanekka ja sokeriastia. Aina kun näen samanlaisia tavaroita huutokaupassa, sydämeni pakahtuu.

Isänsä Pohjois-Karjalan tyttö tapasi tämän eläessä yhden ainoan kerran.

Arja kuvailee tapaamista kohtaukseksi *Kauniista ja Rohkeista*.

– Soitin ovikelloa Helsingin Pakilassa ja odotin, että isä, jota en ole koskaan tavannut, tulisi aukaisemaan oven. Oven aukaisi vanha, sairas ja katkera mies. Haaveet sielunsukulaisuudesta eivät kantaneet.

Teiniäiti ja melkoinen nonna

Könösen tyttö erottautui jo nuorena porukasta. Hän halusi olla, ja oli makeampi kuin muut. Sen huomasi jo yhdeksänvuotias **Risto**, johon Arja tutustui kahdeksanvuotiaana. Ristosta tuli Arjan ensimmäinen poikakaveri. Koulu ja rippikoulu käytiin yhdessä, sitten rakastuttiin.

– Aloin odottaa lasta 17-vuotiaana. Olin täysi lapsi. Odotusaikana leikin nukkekotia ja hyppäsin narua pihalla.

Poikavauvan syntyminen oli sokki.

– Minä olin ostanut tulevalle tytölle pelkkiä punaisia vaatteita. Olin aivan liian nuori siihen touhuun. En osannut olla äiti. En ymmärtänyt vastuuta, eikä minulla ollut minkäänlaisia äidin tunteita.

Avoliitto Lieksan cooleimman mopon ja nahkatakin omistajan kanssa kesti viisi vuotta, tunnepuolen puutteista huolimatta. Ristolla oli hyvä työpaikka lennättimessä, ja hän oli hyvä isä ja aviomies. Se ei kuitenkaan riittänyt.

– Tajusin, ettei tiikerikakun vääntäminen ollut minun juttuni. En jaksaisi olla kotona sataa vuotta.

Arja sanoo myöhemmin tajunneensa, että **Samin** saaminen nuorena oli onni. Myöhemmin hänellä ei olisi ehkä ollut aikaa eikä mielenkiintoa lasten hankkimiseen.

Helsingissä asuva Sami on nykyään 38-vuotias. Samin nelivuotias **Aurora**-tytär on antanut Arjalle toisen mahdollisuuden, isoäitiyden. Tai italialaisittain nonnuuden, sillä mummo-sanaa ei Könösillä käytetä.

– Auroran melkein ensimmäinen sana oli Chanel. Hän tuntee jo nyt kaikki materiaalit, fasaanin- ja strutsinsulat ja värisävyt liilasta ja syklaamiin.

Auroralla on nonnan luoma oma garderoobi, johon hän pukeutuu nonnan kanssa ulkoilleissaan. Ja siihen ei taatusti kuulu kuraaalareita.

– Haluan olla hänen turvasatamansa, mitä ikinä hänelle tapahtuukin.

Hattu, joka tiesi paikkansa

Erottuaan Ristosta Arja muutti Vantaalle, mutta vain hetkeksi. Siihen aikaan oli modikasta lähteä töihin kibbutseille, joissa nuoret ympäri maailmaa tapasivat toisiaan. Sami jäi ystävättären hyvään hoitoon.

Israelissa Arja tajusi, että elämässä ei pärjää kouluenglannilla. Kielipäätä hänellä oli, sitä piti vain harjoittaa. Niinpä Arja päätyi au pairiksi Kaliforniaan. Hän hoiti lapsia, kävi high schoolia ja tutustui Los Angelesin vintage-liikkeisiin. Gilda-leninkejä ompelevan naisen haaveet omasta kaupasta heräsivät henkiin.

Viisi vuotta kului, ennen kuin aika oli kypsä. Ensin Könönen ehti myydä olutta Happy Daysissa, Tervasaaren Aitassa ja Kaarle XII:n vetonaulana.

– Minulla oli piipunrässejä vaaleassa tukassa ja sana hallussa. Myin enemmän kuin koko publi yhteensä.

Hotelli Tornin vastaanotossa työskennellessään Könönen hurautti täysillä Italiaan ja päätyi opiskelemaan Perugian Yliopistoon. Vapaa-ajat hän luuhasi muotitaloissa.

minä

Arja Könönen

Vintagemuotihuoneen johtaja
Syntyi 2.8. 1954 Joensuussa

ASUU Helsingissä

KOULUTUS: Lieksan yhteislyseo,
Van Nuys High School Los Angeles,
Università per stranieri di Perugia,
Accademia Italiana Firenze, Centro
Internazionale Studenti di Giorgio
la Pira Firenze.

PUVUSTANUT elokuvia: **Markku**

Pölösen *Onnen maa* (1993),

Arto Lehkamon *Yöjuna* (1996),

Juha Rosman *Kaukana* (1997),

Markku Pölösen *Kivenpyörittäjän*

kylä (1996). Jussi-palkinto **Pirjo**

Honkasalon elokuvasta

Tulennielijä (1998). Yritys Play it

Again Sam valittu City-lehdessä kau-
pungin parhaaksi second hand -liik-
keeksi vuosina 1988 ja 1994.

Musiikkivideo **Reijo Taipaleen**

kanssa: *Ihan kuin nuo toiset* (2003).

PERHE: poika **Sami**, 38, lapsenlapsi

Aurora, 4, ja koira Carla, 14.

HARRASTAA työntekoa, matkailua,

shoppailua, tanssia ja lätkää.

MOTTO: Tyyliä ei voi ostaa rahalla.

Kukaan ei ole tietävästi yllättänyt Arja Könöstä huolittelemattomana kotiovensa ulkopuolella.

Poikakaveri sanoi, että jos panet tuon hatun päähän, minä en lähde enää kanssasi minnekään. Minä laitoin ja häivyin. Myin asunnon ja perustin rahoilla oman kaupan.”

Ompelijaäiti opetti arvostamaan ja loihtimaan kauneutta. Elämä opetti, että sen voi tehdä omilla ehdoilla.

Sellaista miestä ei helposti löydä, jotka taipuisi Könösen tahtiin – Verdistä humppaan ja oopperasta karaokeen. Kaupan nukkeukot taipuvat, ja ne saa kaiken lisäksi itse pukea.

”
Haaveilin
lottovoitosta
ja käytin ne
seitsemän
miljoonaa
markkaa
monta kertaa.
Kohde oli aina
sama.

– Kaikki luulivat, että minulla oli Italiassa joku mies – ei ollut.

Oli vain suuri rakkaus italialaiseen kulttuuriin, ruokaan ja arkkitehtuuriin.

Suomessa oli ankeaa. Kello kahden yöjuna toi kahta työtä paiskivan Arjan Vantaalle aamukahdelta ja aamujuna kuljetti takaisin Helsinkiin. Sami oli oppinut paistamaan omat pihvinsä 5-vuotiaana, ja äiti haaveili lottovoitosta.

– Käytin ne seitsemän miljoonaa markkaa monta kertaa. Kohde oli aina sama. Oma kauppa.

Toinen haave oli Kruununhakaan muuttaminen. Siellä olisi samanlaista kuin Roomassa, korkeat huoneet ja erkkeri-ikkunat ja kaakeliuuni. Arja Könönen alkoi olla uuteen elämään valmis myös ulkoisesti.

– Silloinen poikakaveri sanoi, että jos paret tuon hatun päähän, minä en lähde enää kanssasi minnekään. Minä laitoin ja häivyin. Myin asunnon ja perustin rahoilla oman kaupan.

Rauhankadun ja Meritullinkadun kulmassa sijaitsevan liikkeen nimeen piti saada elokuvamaailmaa, kierrätystä ja oman pojan nimi. Play It Again Samissa oli kaikkea. Juppiaikaa elävät sekä hienot antiikki-kauppiat pudistelivat päätään ja suomen-ruotsalaisia rouvia käytetyt vaatteet puistattivat.

Arja oli onnellinen.

– Sellaista päivää ei ole ollut, että olisin harmitellut töihin menoa.

Mainostoimistot, elokuvayhtiöt ja margi-

naali-ihmiset löysivät ensimmäisiksi eksoottisen kaupan. 1990-luvun laman jälkeen sisään uskaltautuivat myös yksityisasiakkaat. Könösen röntgenkatse arvioi koon ja oikea mekko löytyi aina.

– Huomasin aika nopeasti, että olen tässä hyvä.

Humppaa ja Verdiä

Sinkkuelämän houkuttelemina kulmakauppaan rantautuivat pikkuhiljaa myös Hermés-huivirouvat. Könönenkin sanoo rakastavansa tv-sarjaa.

– Sarjan stailaus on kaikkien aikojen paras. Carrie näyttää samalta kuin minä juhlisti. Hänen kirjoittaa tietokoneella, mutta ei ymmärrä teknologiasta mitään.

Samanthamaisen kauden Arja eli ennen bichon havanais -koiran liittämistä perheeseen. Puuterikreivitär Carla Whitefrost Contessa Cipria rauhoitti mamman hormonimyrskyt.

Carla on monissa asioissa parempi kuin mies. Miesten on haasteellista pysyä Könösen perässä. Olisi taivuttava Verdistä humppaan ja oopperasta karaokebaariin. Harva taipuu.

Itsenäisestä elämäntavasta huolimatta Arja Könönen toteaa olevansa syvästi konservatiivinen.

– En ole koskaan ymmärtänyt tasa-arvohömpötystä. Kannatan latinokulttuuria ja venäläisten miesten otteita. Minulle ei tulisi ikinä mieleen sanoa miehelle, että silitä itse oma paitasi.

Alan arvostetuimmassa pienessä kulmakaupassa Arja Könönen tekee kaiken myös asiakkaan eteen. Ahkera Arja on aina tavattavissa. Jos hän ei ole itse paikalla, kaupassa työskentelevä tyttö tietää, mistä Könösen löytää.

– Olisi kamalaa, jos joku tulisi Kruununhakaan asti turhaan nykimään ovenripaa. Hän ei tulisi enää koskaan takaisin.

Töitä Könönen tekee yhtä paljon kuin raavaat miehet. Nykyään hänen ammattitaitoaan hyödynnetään presidentinlinnan juhlien pukuja myöten. Taustalla on vissi filosofia: Play It Again Samissa muoti, esteettisyys, glamour ja vanhat työtavat ovat aina yhdistyneet kestäväan kehitykseen.

– Me olemme alusta asti pakanneet vaattemme paperipusseihin.

Arjan ekologisuus on kodin peruja. Kierätyks on tuonut old fashion -liikkeelle uusia asiakkaita.

– Tämä ryhmä ei ajattele muotia, vaan moraalia. He haluavat tietää, ovatko mekon tehneet pikkuiset kädet Marokossa tai jossain muualla.

Trendikkäiden ja rahakkaiden vanavedessä Könösen putiikin on löytänyt myös taviskansa.

– Keväällä olin kiireisempi kuin koskaan.

Kunpa vuonna 1990 kuollut kotiompelija-äiti näkisi tyttärensä nyt, kun pienen Arjan mielikuvitusmaailmasta on tullut todellisuutta. Ja kruununhakalaisen kodin korkeissa ikkunoissa loistavat komeat kristallikruunut. ■